

Meevallend verschil in gemeentelijke woonlasten

OPENBARE FINANCIËN

Huishoudens ontvangen van de gemeente ieder jaar een aanslag voor de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de media is altijd veel aandacht voor deze woonlasten. In de berichtgeving ligt de nadruk op verschillen tussen gemeenten en op de stijging van tarieven. Vooral de ozbtarieven moeten het hierbij vaak ontgelden.

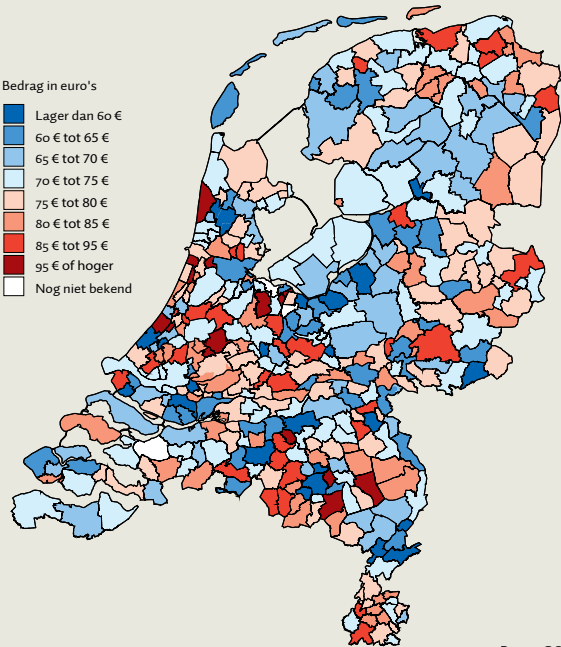
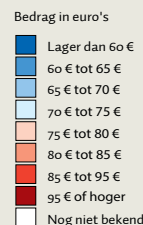
Een meerpersoonshuishouden in een eigen woning betaalt in 2016 gemiddeld 723 euro aan de gemeente. Dat is 7,77 euro (1,1 procent) meer dan in 2015. De stijging komt voor 3,53 euro voor rekening van de rioolheffing en voor 5,37 euro voor rekening van de ozb. De afvalstoffenheffing daalt gemiddeld met 0,53 euro. Het resterende bedrag (0,59 euro) komt voor rekening van de heffingskorting die enkele gemeenten (in 2016 vijf) geven op de totale aanslag.

Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden gemiddeld kwijt is loopt uiteen van 539 euro in Aalten tot 1215 euro in Blaricum. Dit grote verschil (675 euro) tussen de goedkoopste en duurste gemeente is enigszins misleidend. In 68 procent van de gemeenten liggen de woonlasten tussen de 600 en 800 euro. Het aantal uitschieters is beperkt. Er zijn 47 gemeenten waar huishoudens gemiddeld meer dan 850 euro betalen en maar 14 waar zij meer dan 950 euro betalen (figuur).

Het is lastig om de bestaande verschillen te verklaren omdat achter elk tarief lokale afwegingen schuilgaan. Gemeenten met duur onroerend goed kennen hoge woonlasten. Dat is ook te verwachten, want deze gemeenten krijgen minder geld uit het gemeentefonds. Gemeenten met goedkoop onroerend goed hebben daarentegen niet altijd nave-

nant lagere woonlasten. ■ CORINE HOEBEN EN KLAAS KWAKKEL (COELO)

Gemeentelijke woonlasten per gemeente

Bron: COELO

Sterke groei van hypotheekfondsen

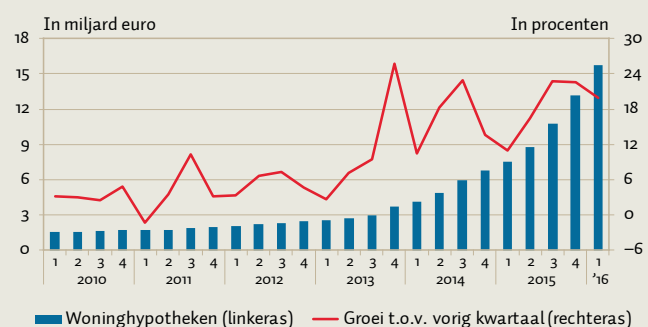
FINANCIËLE MARKTEN

In Nederland zijn er negen beleggingsinstellingen die vooral in hypotheekfondsen beleggen, de zogenoemde hypotheekfondsen. In het eerste kwartaal van 2016 bedroegen de uitstaande hypotheekfondsen vanuit deze fondsen aan Nederlandse particulieren 16,7 miljard euro (figuur). Dit is een verzesvoudiging ten opzichte van het eerste kwartaal van 2013, na een aantal jaren waarin de omvang van de fondsen relatief stabiel bleef. Achter de snelle stijging van de afgelopen twee jaar gaan met name investeringen vanuit Nederlandse pensioenfondsen in hypotheekfondsen schuil, en in mindere mate vanuit verzekeraars en andere beleggingsinstellingen (zogenoemde *fund-of-funds*). Voor deze investeerders bieden beleggingen in hypotheekfondsen een aantrekkelijk rendement in de huidige lagere-omgeving. Met de groei van de hypotheekfondsen neemt ook de interesse vanuit macroprudentiële beleidsmakers toe. De activiteiten van deze fondsen vallen binnen de definitie van schaduwbankieren: het verstrekken van kredieten door financiële instellingen anders dan banken. De aanwezigheid van deze kredietverstrekkers is in beginsel welkom, omdat de Nederlandse economie hierdoor minder afhankelijk wordt van de bankensector alleen. Tegelijkertijd dragen hypotheekfondsen mogelijk risico's bij door hun openeinde-structuur: omdat beleggers hun investeringen in theorie op elk moment kunnen onttrekken, bestaat er een risico van een plotselinge uitstroom van geïnvesteerde gelden in deze fondsen.

Het aandeel van hypotheekfondsen in de totale portefeuille van Nederlandse beleggingsinstellingen is nog bescheiden (2,2 procent van de totale omvang in het eerste kwartaal 2016). Het aandeel uitstaande hypotheekfondsen in hypotheekfondsen ten opzichte van de totale Nederlandse hypotheekschuld is

ook beperkt (2 procent ultimo 2015). Het grootste gedeelte van de Nederlandse hypotheekschuld staat op de balans van banken. Gemeten in nieuw afgesloten hypotheekfondsen is het marktaandeel van hypotheekfondsen wel substantieel. In totaal gaven zij in 2015 7,1 miljard euro aan nieuwe hypotheekfondsen uit, wat neerkomt op grofweg 20 procent van het Nederlandse totaal. Naast woninghypotheekfondsen investeren hypotheekfondsen in zowel zakelijke hypotheekfondsen als participaties van andere hypotheekfondsen. In het eerste kwartaal van 2016 bedroeg de omvang van deze investeringen 2,8 miljard euro. ■ MALKA DE CASTRO CAMPOS (DNB)

Verstreckte woninghypotheek door Nederlandse beleggingsfondsen

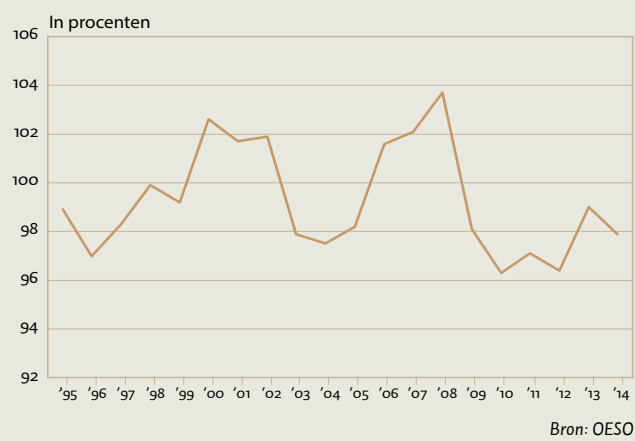
Bron: DNB

De VS pas sinds de crisis productiever dan Nederland GROEI & CONJUNCTUUR

Tot de crisis was de ontwikkeling van arbeidsproductiviteit in Nederland vergelijkbaar met die in de Verenigde Staten, maar sinds 2009 blijft Nederland achter op de VS. De figuur laat voor de VS en Nederland de ontwikkeling van het bbp per gewerkt uur zien in de periode 1995–2014.

De crisis had duidelijk een ander effect op de productiviteit in Nederland dan op die in de VS. De productiviteit in Nederland liet in 2009 een

Bbp per gewerkt uur in Nederland ten opzichte van de VS, 1995–2014

dip zien en nam met ruim 2 procent af, terwijl de productiviteitsgroei in de Verenigde Staten juist versnelde naar 2,9 procent. Hierdoor was in 2009 de productiviteit in Nederland 3,7 procent lager dan in de VS. Hoewel het verschil sindsdien is afgenomen, was Nederland in 2014 nog 2,1 procent minder productief dan de VS.

Een belangrijke verklaring voor het verschil in productiviteitsontwikkeling tijdens de crisis is *labour hoarding* oftewel arbeid hamsteren, wat in de VS vanwege een flexibeler arbeidsmarkt een kleinere rol speelt dan in Nederland. Arbeid hamsteren betekent dat werknemers die niet nodig zijn om de gevraagde productie te leveren, toch in dienst worden gehouden. In Nederland werd veel arbeid gehamsterd aan het begin van de crisis, de financiële positie van bedrijven was goed en de herinnering aan een krappe arbeidsmarkt nog vers. De werkloosheid nam slechts beperkt toe gezien de economische krimp, wat zichtbaar werd in een procyclische productiviteitsontwikkeling. Bij het aanhouden van de crisis en na de dubbele dip veranderde deze situatie en nam het hamsteren van arbeid af. De werkloosheid liep sterk op, mede door een onverwachte groei van het arbeidsaanbod terwijl de productiviteitsgroei weer positief werd. Arbeid hamsteren is een tijdelijk fenomeen. Wanneer de economie aantrekt na een recessie zullen werknemers weer nodig zijn om de gevraagde productie te halen. Wanneer de productie meerdere jaren op een laag niveau blijft, zullen steeds minder bedrijven hun overtoollig personeel in dienst (kunnen) houden. Ook het effect op arbeidsproductiviteit is tijdelijk, waardoor Nederland het verschil met de VS sinds enkele jaren weer inloopt. ■ **IRIS VAN TILBURG EN KASIA GRABSKA** (CPB)

Gebruik ouderschapsverlof toegenomen

ECONOMIE EN SAMENLEVING

Ouders met kinderen jonger dan 8 jaar kunnen bij hun werkgever aanspraak maken op ouderschapsverlof. Op 1 januari 2015 is de Wet modernisering regelingen voor verlof en arbeidstijden in werking getreden waardoor het makkelijker is geworden om ouderschapsverlof op te nemen. Zo hoeft men niet meer minimaal 1 jaar in dienst te zijn bij een werkgever om aanspraak te kunnen maken op ouderschapsverlof. Ouderschapsverlof is bedoeld als stimulans voor vrouwen om, nadat ze een kind hebben gekregen, door te blijven werken en voor vaders om meer zorgtaken op zich te nemen. In de enquête be-

roepsbevolking (EBB) wordt om het jaar naar gebruik van en behoefte aan ouderschapsverlof gevraagd. Tussen 2005 en 2013 nam het gebruik van ouderschapsverlof bij zowel mannen als vrouwen toe; van 6 procent tot 9 procent bij vaders en van 13 procent tot 20 procent bij moeders. De laatste twee jaar nam het gebruik verder toe tot 11 procent bij vaders en 22 procent bij moeders. Het aandeel mensen dat wel behoefte had aan verlof maar dit niet opnam is in de afgelopen tien jaar echter nauwelijks afgenomen.

Er kunnen verschillende redenen zijn dat men geen ouderschapsverlof opneemt terwijl men daar wel behoefte aan heeft. Bij vaders is de meest genoemde reden hiervoor dat het ongunstig is voor de carrière of dat men vond dat het niet kon in het werk. Moeders noemen vaker dat het financieel niet haalbaar was om verlof op te nemen. Andere redenen om geen ouderschapsverlof op te nemen zijn onbekendheid met de regelingen, aanwezigheid van voldoende goede kinderopvang, te weinig vrijheid bij het bepalen van de periode of het reeds hebben aangepast van de werktijden ten behoeve van de zorgtaken. ■ **SEBASTIAN ALEJANDRO PEREZ** (CBS)

Opname van en behoefte aan ouderschapsverlof

